

Ако кроз пећину тече стално или привремено текућа вода, одакле је пореклом та вода и где избија? Имају ли те текуће воде везе са поплавама карских поља и како?

Ради утврђења ових хидрографских прилика колорисати воду флуоресцеином или уранином. Због подземних басена и сифона ставити веће количине уранина него што би одговарало количини воде која истиче. Вода се у пећинама споро креће и треба претпоставити да води колорисаној уранином треба најмање један сат да пређе 1 км. дужине. Забележити тачно време кад је вода колорисана уранином и кад је тако колорисана почела избијати. На врелу где избија колорисана вода, треба поставити врло пажљивог проматрача. Ако је набављен Флуороскоп треба се и њиме послужити да би се запазили први млазеви колорисане воде.

Још овога лета треба обићи сва карсна врела око Попова Поља, у доњој Неретви и поред суседних обала Јадранског Мора све до Боке. Да се измери количина воде свакога врела и да се распита о флукуацијама које се запажају у количини воде. Са свакога врела треба узети један до два литра воде ради хемијске анализе. Овога лета може се и једно и друго извршити на врелима око делте Неретве, затим на Буни, Буници, врелу у Јасеници (подземна отока Мостарског Блата), Свитавском Врелу, Бистрине код Неум-Клека, Ријеке (Омбле), врела у Котору итд.

III *Геолошки подаци.* — На улазу у сваку пећину одбити по два комада кречњака, величине 1 дм; радећи план пећине пазити на промену у саставу слојева: чисти кречњаци, доломитичан кречњак и више или мање глиновити кречњачки слојеви. Компасом одредити пружање и пад слојева и промене праваца, ако их буде, и то унети са стране на плану пећине. Исто тако уцртати раседе, дијаклазе и друге пукотине и утврдити да ли правац и облик пећине имају везе са тим пукотинама или са дијастромама (међуслојевним пукотинама).

Описати седименте у пећини: где има шљунка и песка и јесу ли кварцевити или кречњачки, где су дебљи слојеви црвене и жуте глине и да ли у њима има костију сисара или трагова преисторијског човека; којим су редом ти слојеви сталожени или како долазе један испод другога; јесу ли горњи седименти у слојевима или у купама сталожени. Нарочито пазити на смену слојева шљунка, песка и црвенице.

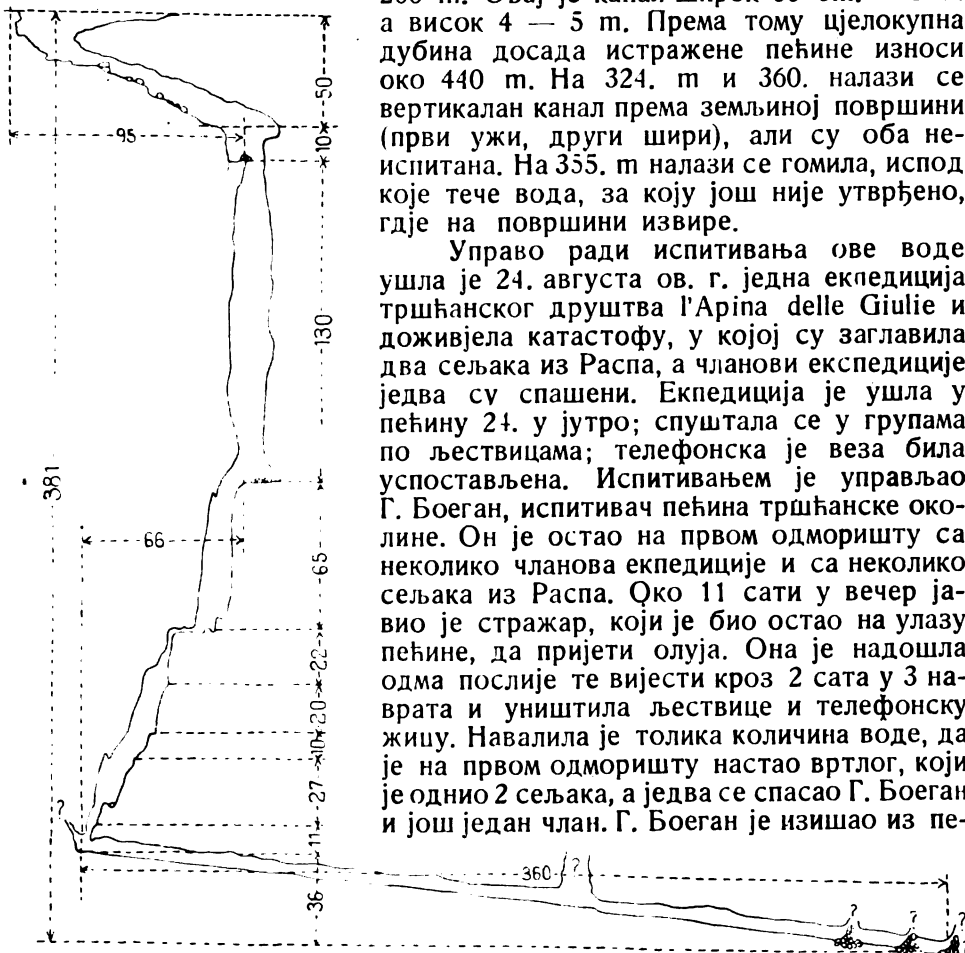
Катастрофа у пећини „Распо“ у Истри.¹ — У Ћићарији у Истри налази се вертикална пећина „Распо“, названа тако по селу истога имена, или Берталери, по њезином првом испитивачу. Пећина се налази $\frac{1}{2}$ km источније од Распа, 602 m над морем. Улаз у пећину налази се у једној вртачи, кроз коју теку три поточића и излијевају се у пећину, тако да је улаз могућ једино за сушних дана. Пронађена је у априлу г. 1922 од друштва l'Alpina delle Giulie. Чланови овог друштва често су залазили у њу. Највише је успјеха имала експедиција, коју је предводио В. Бертарели 1. — 2. новембра 1924. Та је експедиција продрла до онда највише дубине у кору земљину, до 381 m.

За првих 50 m пећински се канал спушта постепено. За даљих 10 m долази се кроз вертикални канал до првог одморишта. Даље се 130 m спушта канал вертикално, гдје је усјечено друго одмориште.

¹ La tragica discesa di una squadra d'esploratori triestini nella voragine di Raspo. Il Piccolo della sera. Trieste, 25. agosto 1925. — Vittorio Bertarelli narra al „Secolo“ le vicende della tragica esplorazione nell'abisso di Raspo. Il Secolo, Milano 28. agosto 1925.

Кроз кратки узани хоризонтални канал долази се у шири вертикални, који је дубок 79 м. Дубина пећине од улаза до овог мјеста износи 324 м. Овђе пећина мијења смјер, не спушта се вертикално, већ се простире хоризонтално са постепеним падом од 60 м на дужини од 200 м. Овај је канал широк 60 см. — 1 м. а висок 4 — 5 м. Према тому цјелокупна дубина досада истражене пећине износи око 440 м. На 324. м и 360. налази се вертикалан канал према земљиној површини (први ужи, други шири), али су оба не-испитана. На 355. м налази се гомила, испод које тече вода, за коју још није утврђено, гдје на површини извире.

Управо ради испитивања ове воде ушла је 24. августа ов. г. једна експедиција тршћанског друштва l'Arina delle Giulie и доживјела катастрофу, у којој су заглавила два сељака из Распа, а чланови експедиције једва су спасени. Експедиција је ушла у пећину 24. у јутро; спуштала се у групама по љествицама; телефонска је веза била успостављена. Испитивањем је управљао Г. Боеган, испитивач пећина тршћанске околине. Он је остао на првом одморишту са неколико чланова експедиције и са неколико сељака из Распа. Око 11 сати у вечер јавио је стражар, који је био остао на улазу пећине, да пријети олуја. Она је надошла одма послите те вијести кроз 2 сата у 3 наврата и уништила љествице и телефонску жицу. Навалила је толика количина воде, да је на првом одморишту настао вртлог, који је однио 2 сељака, а једва се спасао Г. Боеган и још један члан. Г. Боеган је изишао из пе-

ћина тек 25. у јутро, а помоћ из Трста приспјела је на вечер. Осим 2 сељака који су платили животом сви су били спасени, али тек 26. изјутра. Тако да су неки остали у пећини пуних 40 сати. Експедиција је ипак имала успеха, јер је у хоризонталном каналу продрла у дужини од 200 м, а у дубини око 60 м, па се тако спустила до сада најдубље у кору земљину, око 440 м. На том се мјесту завршава пећина сифоном. Г. Боеган је мишљења, да би се могло и даље продирати, кад би се пробио сифон. У хоризонталном каналу за вријеме катастрофе нарасла је вода за $\frac{1}{2}$ м.

И. Синдик.

Карст и српске народне приповетке. — У чланку: Карст и човек који је изишао у овом броју Гласника поменут је велики утицај карсних облика, нарочито пећина и јама и карсне хидрографије на народну машту. То се може потврдити многобројним примерима из одличне